

POSTANOWIENIE

26 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 26 października 2023 r. w Warszawie
zażalenia M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie

z 17 stycznia 2023 r., V WSC 141/22,

w sprawie z powództwa M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

przeciwko J.N., A.R. i P.K.

o zapłatę,

**1. prostuje oczywistą omyłkę pisarską w komparycji
zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że sformułowanie
"prawomocnego postanowienia" zastępuje sformułowaniem
"prawomocnego wyroku";**

2. oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 17 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił skargę M. sp. z o.o. w T. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku tego Sądu z 21 kwietnia 2022 r.

W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że z uwagi na fakt, iż powództwo w stosunku do pozwanych zostało oddalone na podstawie art. 191¹ k.p.c., odpowiednie zastosowanie znajduje regulacja zawarta w art. 398² § 4 k.p.c.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył powód, zaskarżając je w całości. W uzasadnieniu wskazał, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia stanowi realizację normy zawartej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, a zatem niedopuszczalne jest zamykanie prawa do uzyskania prejudykatu niezbędnego do dochodzenia roszczeń, przepisy nie dają sądowi powszechnemu uprawnienia do odrzucenia takiej skargi, a ponadto przepisy odnoszące się do skargi kasacyjnej nie mają tu zastosowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sytuacjach opisanych w art. 424¹ § 1 i 2 k.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zgodnie z art. 424¹² k.p.c. w wypadkach nieuregulowanych przepisami działu regulującego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do postępowania wywołanego wniesieniem takiej skargi stosuje się odpowiednio przepisy o skardze kasacyjnej.

Nie należy zatem pomijać regulacji zawartej w art. 398² § 4 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach, w których powództwo oddalono na podstawie art. 191¹. Skargę kasacyjną wniesioną w takich sprawach pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jej wniesieniem. O pozostawieniu skargi kasacyjnej i pism związanych z jej wniesieniem zawiadamia się powoda tylko raz - przy wniesieniu pierwszego pisma.

Artykuł 191¹ k.p.c., do którego odwołuje się art. 398² § 4 k.p.c., stanowi o oczywistej bezzasadności powództwa i jego oddaleniu przez sąd z tej właśnie przyczyny. Pozew oczywiście bezzasadny to taki, który nie nadaje najmniejszych szans uwzględnienia. Oczywista bezzasadność powództwa zachodzi bowiem wówczas, gdy każdy prawnik z góry, bez głębszej analizy prawnej stanu faktycznego, może powiedzieć, że powództwo nie może zostać uwzględnione (zob. np. postanowienie SN z 8 października 1984 r., II CZ 112/84). Jest to zatem takie powództwo, który – niezależnie od podjętych przez stronę czynności oraz podniesionych argumentów – będzie musiało ulec oddaleniu. Taka wykładnia powództwa oczywiście bezzasadnego jest podtrzymywana w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Właśnie ta oczywista bezzasadność uzasadnia – zgodnie z art. 398² § 4 k.p.c. – pozostawienie w aktach sprawy w określonej sytuacji skargi kasacyjnej wniesionej w takiej sprawie, bez nadawania jej dalszego biegu. Oczywista bezzasadność powództwa rozciąga się również na skargę kasacyjną, która stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia i wszczyna szczególny rodzaj postępowania.

Ten przepis znajduje zastosowanie do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, co wynika wprost z art. 424¹² k.p.c. Wbrew twierdzeniom skarżącego przepisy regulujące tę skargę nie są autonomiczne i nie zawierają pełnej regulacji, o czym świadczy właśnie omawiane odesłanie. Nie ma żadnych podstaw prawnych, aksjologicznych, czy celowościowych, aby to odesłanie nie odnosiło się do art. 398² § 4 k.p.c. Procedowanie przed Sądem Najwyższym musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości. Sąd Najwyższy nie jest usytuowany w strukturze sądownictwa powszechnego, prawo wniesienia jakiegokolwiek środka zaskarżenia do tego Sądu stanowi wyjątek od zasad rozpoznawania spraw w postępowaniu sądowym i musi być wyraźnie przewidziany w ustawie. Skoro zatem ustawodawca wprost wyłączył możliwość wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której doszło do oddalenia powództwa oczywiście bezzasadnego, gdyż wniesienie środka zaskarżenia w takiej sytuacji służyłoby jedynie przeciąganiu procesu, a strony tkwiłyby przez dłuższy okres w stanie niepewności, to oczywiste jest, że wniesienie innej skargi (a więc skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia), do której mają

zastosowanie przepisy o skardze kasacyjnej, również nie jest dopuszczalne (art. 398² § 4 w zw. z art. 424¹² k.p.c.).

Nie można zgodzić się ze skarżącym, że powyższe jest sprzeczne z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, który zakazuje wprost i jednoznacznie zamykania w sposób pośredni albo bezpośredni prawa do uzyskania prejudykatu do dochodzenia roszczenia w trybie tego przepisu.

Skarżący nie zauważa jednak, po pierwsze, że o ile zgodnie z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw, to w okolicznościach sprawy nie ma jakichkolwiek podstaw do wniosku, aby doszło do naruszenia tych wolności lub praw powoda. Wręcz przeciwnie, z orzeczenia Sądu *meriti* wynika jednoznacznie, że nie doszło do naruszenia jakichkolwiek praw powoda, skoro powództwo przez niego wniesione okazało się być oczywiście bezzasadne, pozbawione zatem *prima facie* zasadności.

Po drugie, z art. 78 Konstytucji RP wynika, że każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, przy czym wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa. W art. 176 ust. 1 Konstytucji RP ustanowiono natomiast – jako minimalny wymóg – dwuinstancyjność postępowania, przy czym ustęp 2 tego artykułu odsyła do ustaw, jeżeli chodzi o ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami. Prawo do sądu nie ma absolutnego charakteru, podlega różnym ograniczeniom, w szczególności w odniesieniu do warunków dopuszczalności odwołania, ponieważ ze względu na swój charakter wymaga ono uregulowania przez państwo. Zaskarżalność orzeczeń, chociaż jest jednym z podstawowych założeń prawa do sądu, nie wynika z uregulowań międzynarodowych, a więc nie stanowi usankcjonowanego standardu rzetelnego procesu sądowego. W szczególności chodzi tu o art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.). Nie stanowi o istocie prawa do sądu możliwość zaskarżenia wszystkich orzeczeń. W szczególności dotyczy to wnoszenia nadzwyczajnych środków zaskarżenia, a takimi są

m.in. skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Nie ma również wątpliwości, że Sąd Okręgowy był uprawniony do badania dopuszczalności przedmiotowej skargi. Zgodnie bowiem z art. 424⁶ § 3 k.p.c. sąd, do którego wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (co wynika z § 1 tego artykułu) odrzuca skargę wniesioną z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c., spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, natomiast Sąd Najwyższy odrzuca skargę, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd niższej instancji, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 k.p.c., jak również skargę z innych przyczyn niedopuszczalną (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Należy jednak przy tym wskazać, że Sąd Okręgowy zastosował nieprawidłową sankcję, którą nie powinno być odrzucenie skargi, ale pozostawienie jej w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności, o czym powód (jego pełnomocnik) powinien zostać poinformowany, w wyniku czego przedmiotowemu zażaleniu nie powinien zostać w ogóle nadany bieg. Od takiego zarządzenia nie przysługuje żaden środek zaskarżenia. Ponieważ jednak Sąd Okręgowy wydał postanowienie o odrzuceniu skargi, Sąd Najwyższy uznał, że nieprawidłowe działanie Sądu, do którego strona dostosowała środek zaskarżenia, nie może wpływać negatywnie na sytuację powoda, w związku z czym wydał orzeczenie merytoryczne.

Z przedstawionych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[P.L.]

[ał]

